

9 JANUARI 2017

DAG VAN DE ASSOCIATE DEGREE

Vrijdag 17 maart 2017

10.00 – 16.00 uur

Ad op eigen benen!

...maar waarmee gaat hij straks verder op het ingeslagen pad van flexibilisering op basis van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt?

Conferentiecentrum De Eenhoorn, Amersfoort

Inleiding

Uiteraard willen we alle lezers van onze nieuwsbrieven en deelnemers aan de activiteiten die er zoal worden georganiseerd, het allerbeste wensen voor 2017. Het zal ook wel weer een 'heftig' jaar worden, met genoeg ontwikkelingen om bij stil te staan.

We denken dat, niet alleen omdat de Ad verder wordt ingevoerd en veel ondersteuning krijgt van steeds meer hogescholen, de verdere flexibilisering van het hbo veel tijd van de discussies over de toekomst ervan zal gaan opeisen. Het zal dan in eerste instantie over deeltijd, duaal en vormen van volwassenenonderwijs gaan. Maar ook de impact van het meer denken in het vormgeven van 'lifelong learning' op een wijze waarmee trajecten voor jongeren worden ingevuld, mag absoluut niet worden onderschat. Na een Ad-opleiding kan bewust worden gekozen voor de arbeidsmarkt dan wel voor het direct doorgaan voor een Bachelor – waarbij in het eerste geval het behalen van de bachelorgraad in een vorm van werkend-leren een serieuze optie gaat worden om niet te snel aan bepaalde keuzes vast te zitten. Deze ontwikkelingen zullen daarom ook doorklinken op de Dag van de Ad (DvdAd) op 17 maart.

Het is van belang om met elkaar te bezien wat de belangrijkste consequenties en vooral mogelijkheden zijn om de Ad ook daadwerkelijk in te zetten voor het nemen van **kortere en scherper te formuleren stappen** in het gebruik van diploma's voor het uitzetten van een loopbaan.

Daarbij speelt vooral ook de **situatie op de arbeidsmarkt** een rol, op dat moment en op korte termijn – **als de volgende stap succesvol is gezet**.

Dat moet kunnen inhouden dat er niet alleen 'verticaal' wordt gestudeerd, maar dat ook 'horizontale' bewegingen kunnen bijdragen aan het **vormgeven van een bestaan, individueel en in samenhang met de omgeving**.

Dat wil zeggen dat degenen die de Ad gebruiken voor het markeren van een essentieel moment in hun leven, aan het begin dan wel ergens tijdens de levensloopbaan, de optimale mogelijkheden aangeboden krijgen om verdere scholing te volgen. Dat het niet alleen maar om formele diploma's kan gaan, wordt 'iedereen' wel duidelijk... maar hoe dan? Daarom deze gerichte aandacht voor zaken die onder invloed van de Ad in beweging moeten en zullen gaan komen.

Achtergronden

In de vorige nieuwsbrief over de DvdAd is al ingegaan op de onderwerpen die aan de orde gaan komen, in het algemeen. Nummer 39 van LeidoActief is op onze website te vinden.

Hieronder geven we het programma in hoofdlijnen (de volgende keer met alle sprekers en meer details betreffende de inleidingen), met een lijst van onderwerpen voor de middagsessies. Vervolgens zijn er de zakelijke mededelingen, over de aanmelding en de organisatorische aspecten.

In de annex gaan we verder in op die flexibilisering, het hoofdthema van deze DvdAd daarmee alvast wat verder uitwerkende... - als een vorm van het verstrekken van voor-informatie...

Programma

In grote lijnen kunt u het volgende programma verwachten:

09.30 – 10.00 uur	Ontvangst en registratie
10.00 – 10.05 uur	Opening en korte toelichting op het programma
10.05 – 10.15 uur	De Grote Ad Kwis: overhoring van hetgeen in 2016 speelde...
10.15 – 11.15 uur	Plenaire inleidingen - Ad: <i>wetgeving en andere zaken...</i> (OCW) - Ad en <i>accreditatie – als opleiding</i> (NVAO-kaders)
11.15 – 11.30 uur	Pauze
11.30 – 12.20 uur	Vervolg plenaire inleidingen - Ad en de <i>nieuwe mogelijkheden voor het onderbouwen van de doelmatigheid</i> (CDHO-kaders) - Ad en <i>arbeidsmarktvoorspellingen: een andere insteek nodig...</i> (ROA) - Ad en de <i>verdere uitbouw van Regionale Associate Colleges</i>
12.20 – 12.50 uur	Panel met de inleiders
12.50 – 13.40 uur	Lunch
13.40 – 13.45 uur	Toelichting op ronde-tafelsessies *
13.45 – 14.15 uur	Ronde 1
14.15 – 14.20 uur	Wisseling van tafels / koffie-thee-fris
14.20 – 14.50 uur	Ronde 2
14.50 – 15.00 uur	'Oogsten van de beste voorbeelden en voorstellen'
15.00 – 15.45 uur	Keynote-speech + discussie <i>Regionale Associate Colleges als een welkome aanvulling op het regionale hbo-aanbod: Hoe past deze ontwikkeling in het hogeschoolbeleid, geformuleerd door het CvB?</i>
15.45 – 15.55 uur	Formuleren aandachtspunten rond de Ad als opleiding
15.55 – 16.00 uur	Slotsessie

- * De volgende onderwerpen staan in ieder geval op de rol voor deze sessies:
- Recht op het betalen van wettelijk collegegeld: 2 Ad's in plaats van 1 Bachelor?
  - Arbeidsmarktvoorspellingen voor Bachelors die 2 jaar daarvoor de Ad hebben afgerond
  - Rol van Regionale Associate Colleges in de doorstroom mbo-hbo
  - Ad en andere mogelijkheden om leerwegen op basis van werkend-leren vast te stellen
  - Ad en het werkveld: deze combinatie kan leiden tot zinvolle samenwerkingsverbanden
  - Ad en alumni beleid: kansen voor een levenlang leren
  - Ad en het inzetten van keuzedelen in het mbo
  - Ad in de private hbo-sector en eigenheden ervan.

Er zal worden gewerkt aan de hand van stellingen, met de bedoeling om bij de verdere invoering van de Ad een aantal denkrichtingen te hebben.

Aanmelding

U kunt zich aanmelden, door een e-mail te sturen naar info@leido.nl onder vermelding van: naam - instelling / organisatie - functie. De kosten voor deelname aan de gehele dag bedragen 80 euro, exclusief btw. Een factuur zal begin maart worden toegestuurd. Afmelding zonder kosten is mogelijk tot en met 3 maart 2017, daarna is het volledige bedrag verschuldigd.

Organisatorische zaken

Datum: 17 maart 2017
Tijd: 10.00 – 16.00 uur
Plaats: Congrescentrum De Eenhoorn, Amersfoort
Bereikbaarheid: Openbaar vervoer: tegenover Amersfoort CS
Auto: Parkeerplaats achter het gebouw (beperkt)

Annex

Het hoofdthema van de Dag van de Ad is het flexibiliseringsproces dat ten gevolge van de verdere invoering van de Ad nog verder vorm kan en moet gaan krijgen. 'Flexibilisering' van het hbo staat bij veel organisaties hoog in het vaandel. Dat levert een stortvloed aan gedachten, voorstellen en oplossingen op. We zetten een paar daarvan op een rijtje, als inbreng voor de inleidingen (zie het programma) en de discussie-sessies in het middagdeel. Zo rond die tijd zal er ook meer duidelijkheid zijn over de wetgeving, zodat er op politiek, bestuurlijk, strategisch en vooral inhoudelijk niveau verder overleg kan plaatsvinden. De uitkomsten van de DvdAd zullen daarbij cruciaal zijn, om te voorkomen dat 'er kansen zullen worden gemist' voor de vormgeving van meer flexibele leerwegen met inzet van de Ad.

De punten worden kort benoemd en toegelicht, alvast ter inspiratie. In de volgende nieuwsbrief zullen we er een aantal statements aan vast gaan koppelen, zodat iedere deelnemer zich goed kan voorbereiden.

1. Ad als opleiding met een eigen arbeidsmarktrelevantie en dito voorspellingen

Met de Ad als een zelfstandige opleiding zal de arbeidsmarktrelevantie nog weer een stuk belangrijker gaan worden. Er is bij de verplichte CDHO-beoordeling gekozen, recent, voor een bewijslast waarbij ook kan worden verwezen naar bewegingen in de betreffende sector van de arbeidsmarkt. Het is dus interessant om te gaan horen wat de ervaringen tot nu toe zijn geweest.

Maar... er zullen toch meer gegevens moeten worden gegenereerd, niet alleen door de aanbieders zelf (die dus die bewegingen signaleren) maar ook bijvoorbeeld door instellingen als het ROA en meer regionaal opererende werkveldorganisaties (die vaak aan provincies zijn gekoppeld).

Er zal derhalve moeten worden bekeken onder welke omstandigheden het mogelijk wordt om voor de Ad eigenstandige voorspellingen te maken, en welke zaken vervolgens door de opleidingen van belang worden geacht voor hun eigen 'bedrijfsvoering'.

Hierbij kan worden aangetekend dat de diplomahorizon voor a.s. bachelorstudenten in het havo en mbo zo'n 6 jaren is (voorbereiden en de vierjarige opleiding doen) en dat bijvoorbeeld ROA-voorspellingen ook die tijdspanne kennen. Voor de Ad-studenten wordt die termijn teruggebracht naar vier jaren. Wat vraagt dit van de voorspellers?

2. Arbeidsmarktvoorspellingen voor bacheloropleidingen na de Ad

De Ad is nu nog gekoppeld aan de Bacheloropleiding en loopt als het ware mee in de planning van allerlei zaken die nodig zijn voor de vormgeving en inrichting, inclusief het werkveld waarmee wordt samengewerkt. Met de Ad als opleiding gaat dit veranderen. Het Ad-management moet zelfstandig op zoek naar bedrijven die stages, werkplekken en projecten kunnen leveren.

Maar het meest interessante is dat Ad'ers straks de mogelijkheid krijgen om met de Ad op zak te gaan shoppen bij bacheloropleidingen, om te bezien wat de beste voortzetting is. Er zijn dan twee opties, zeker op termijn: Er wordt overgestoken naar een bacheloropleiding om daar binnen het bestaande aanbod (minoren, keuzevakken, afstudeerrichtingen, projecten e.d.) in zo'n twee jaar de Bachelor te behalen. Maar het kan ook zijn dat binnen de eigen studieomgeving (afdeling, faculteit en denk ook zeker aan een Regionaal Associate College) een programma van twee jaar wordt aangeboden, formeel als 'specifieke' richting binnen de inhoudelijk verwante bacheloropleiding, dat voortbouwend op de Ad de gewenste Bachelor oplevert.

Hierbij zal, en dat is een cruciaal punt om te bespreken, duidelijk moeten worden gemaakt wat de kansen zijn op de arbeidsmarkt, twee jaren na de Ad. Iemand die aan het tweede jaar van de Ad begint, wil graag weten hoe de arbeidsmarkt er voor de Bachelors over drie jaren uitziet. Is dit een onmogelijke eis? Hoe gaan hogescholen hiermee? Wat kunnen ze zelf doen?

3. Gevolgen voor de invulling van het resterende programma voor het programma van vierjarige bacheloropleidingen

De positionering van de Ad als een meer zelfstandig traject (kon al, maar nu gaan de hbo-managers er ook in mee...) levert interessante mogelijkheden op voor leerwegconstructies. Het gaat om een voor Nederland unieke situatie waarbij iemand die aan het hbo begint, uit twee parallelle routes kan kiezen: Gewoon aan de vierjarige route beginnen, binnen een bepaald cohort en met een min of meer uitgestippelde route naar de Bachelor, of eerst de Ad gaan doen en dan een nieuw

keuzemoment hebben met een diploma als een onvervreemdbaar document. Het betekent dat er een nieuwe markt met studenten gaat ontstaan, nog meer dan nu al het geval is.

Degenen die al een Ad hebben afgerond en daarna zijn werken, vragen om een resterend programma voor het verkrijgen van de bachelorgraad, dat voortbouwt op de Ad en de werkzaamheden die worden verricht dan wel in beeld zijn bij een nieuwe baan. Dat zal niet zo snel het programma zijn dat de laatste twee jaren vormt van een vierjarige bacheloropleiding. Deze 'werk'-studenten gaan op zoek naar een programma dat relevant is voor de sector waarin zij werkzaam zijn.

Studenten die de Ad afronden en meteen door willen gaan, hebben ook recht op informatie die terugslaat op de mogelijkheden voor Bachelors in vergelijking met de Ad'ers, dus wat is het waard om nog eens twee jaar door te studeren?

Deze behoefte aan arbeidsmarktinformatie is ook terug te vinden bij studentenorganisaties die ervoor hebben gepleit om bacheloropleidingen te 'dwingen' hun studenten ook halverwege de studie inzicht te geven in wat er in de tussentijd in de arbeidsmarkt is veranderd. Er kunnen dan andere keuzes worden gemaakt, te vertalen in (nieuwe of aangepaste) minoren, keuzevakken en onderwerpen voor projecten, stages en afstudeeropdrachten.

Het is derhalve niet onvoorstelbaar dat de kennis van zaken rond de arbeidsmarkt voor Ad'ers en die voor Bachelor elkaar voor beide leerwegen zullen gaan aanvullen. Als een resterend programma voor Ad'ers sterk gericht is op relevante beroepen, werkzaamheden en bijbehorende competentieprofielen, dan kan een inhoudelijk verwante bacheloropleiding niet achterblijven met aanpassingen. Interessante klus voor de NVAO...?

4. Twee keer een Ad in plaats van een keer een Bachelor (wettelijk collegegeld)

Een uitmuntende mogelijkheid, volgens behoorlijk veel 'partijen' die iets met de Ad te maken hebben – voor het scheppen van nieuwe kansen voor 'levenlang lerenden', is de optie die er sowieso wel is: Ad gedaan, vervolgens een tweede Ad. Dat kan zorgen voor cross-overs en trajecten over sectoren heen. Het zou een mooi alternatief zijn voor het doen van een Bachelor, maar dan – bij bekostigde instellingen – met gebruikmaking van het recht op wettelijk collegegeld. Echter, het wetsvoorstel voor de Ad als opleiding biedt op dit moment die mogelijkheid niet. OCW stelt dat iedereen voor rekening van de overheid (want een tweede Ad levert dan geen rijksbijdrage op) een Ad, een Bachelor en een Master mag doen. Hiermee lijkt voorbij te worden gegaan aan de paralleliteit van de Ad en de Bachelor. Er zou toch zeker een discussie plaats kunnen vinden over deze gemiste kans om zonder al te veel problemen een stuk flexibiliteit in te bouwen in het systeem.

5. Combineren formele en niet-formele opleidingen en scholingstrajecten – mbo en hbo

Het wordt steeds duidelijker dat de dynamiek op de arbeidsmarkt vraagt om het sneller aanpassen van opleidingen, in combinatie met het aanbieden van kortere trajecten – ook in het hbo. Een van de meest opvallende bewegingen is het moeten bezien wat er nodig is om mbo'ers op niveau 4 meer mee te geven, aan 'hogere' competenties. En dan is het de vraag of in die behoefte kan worden voorzien door het aanbieden van een formele opleiding zoals de Ad is, onder de hoede van hogescholen. Het kan echter ook zijn dat een mbo-instelling op basis van contacten met het regionale werkveld besluit om niet-formele (private) trajecten te gaan aanbieden die ook niveau 5 zijn te positioneren. Dat kan zonder meer in samenwerking met 'Business Academies' die in het mbo toch al steeds meer opgeld doen.

Moet het hbo hierop inspelen? Kunnen Regionale Associate Colleges dit meenemen in hun aanbod? Kan het regionale werkveld hierbij een rol spelen?

6. Duale vormen voor de Ad – met een eigen kader

Vanaf het begin van de invoering van de Ad (2006) is door de werkgeversorganisaties voortdurend gepleit voor mogelijkheden die er zijn en moeten komen voor het aanbieden van de Ad in een flexibele, duale vormgeving. Het zou dan niet moeten gaan om het persen van de 120 studiepunten in twee jaar, maar bijvoorbeeld om studeren per module. Ook moeten niet-formele certificaten die sterk gekoppeld zijn aan het werkveld, erkend door branches, kunnen worden ingepast op basis van kwalitatieve procedures. De positie van de Ad als opleiding moet het mogelijk maken om hier naar onderzoek te doen, zeker als het duale traject in het verlengde ligt van de bbl-routes in het mbo en sterk praktische bol-4-opleidingen.